

Abonnement pour un an
300 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

"IDJTIHAD,, Constantinople

Téléph. St. 865

XXI ème ANNÉE

1926 Juillet 1 — No 207

الاجتهاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]
تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون
۳ ، اعلا کاغذلیسی ۵ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جفال اوغلندہ « اجتهاد ٹہوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی برنجی سنہ

نومرو ۲۰۷ - ۱ تموز ۱۹۲۶

رباعیات عمرم خیام

(اجتهاد) مجموعه‌سی صاحب و سر محرری دو قطور عبدالله جودت بك (خیام) ك رباعیلرینی ایکنجی دفعه اوله رق نشر ایتدی . برنجی طبعنك چوقدنبری توکشمش واوندن صوکره کله وراقم الحروف طرفندن ترجمه و نشر ایدیلن دیکر بر طبعنك دخی هیچ بر نسخه‌سی میدانده قلاممش اولماسی رباعیاتك ذوق روح نوازینك آشالری کیتدکجه چوغالقمده اولدیغنی کوستردیکی ایچون بادئ منونیتدر . جامع رباعیات بو ایکنجی طبعه برنجی طبعك مقدمه‌سی عیناً درج ایتدکن صوکره ایکنجی بر مقدمه علاوه ایتمش و بونده اولکنك احتوا ایتدیکی بر چوق مطالعات و افکار بسط و سرد ایتشد . بیلیم رباعیاتك عددینك برنجی طبعه عائد نسخه‌لرده مندرج بولونانلر ککندن فضله اولیشندمیدر بوقسه (۴۵۰) خیفه‌دن متشکل اولان کتابك (۱۱۸) خیفه‌لک بر قسم معتسانك ملاحظات و مقایسات ادبیه حصر ایدلمش اولماسندمیدر، هر نه‌دسه بوکره موقع انتشاره حیقان نسخه‌نك حجمی برنجینککندن چوق فضله و طرز ترتیبی ده‌دها خوشدر . بو کتابده قارئلرک نظر دقتلرینک اوزرنده توقف ایده‌جکی باشلیجه ایکی شیندن بری ایکنجی طبعی ترین ایدن مفصل مقدمه و دیکری رباعیلرک طرز ترجمه‌سی و ترجمه اسلوب اداسیدر .

شاهقه‌لردن در، فکر، ایمان، تصمیم، اجرا شاهقه‌لردن در . اوا کثرت مظلومه‌یه و یا اقلیت ظالمه‌یه استناد ایتده‌دی؛ اکثریت مظلومه‌نك محبت و شکرانه و اقلیت منوره‌نك حرمت و حیرانیتنه استناد ایتدی و کندیس بونلره چوق بیوک بر استناد اولدی . داها آسان و امین فقط خودکامانه یوللر واردی . او یوللره بر کره دونوب باقاق بو یوکسک کزیده‌نك خاطرینه بیله کله‌دی .

بو، تکرار و تأیید ایده‌رز، اخلاص آشنك پایاجانی بر ایش در؛ اخلاص آدمی نوردر، نور، زخم ناپذیردر، جهانشمولدر و اخلاص اهله‌نك کوکی Achille ك طوپوغی دکلدرد !

22 حزیران 1926 یاقه‌جق

عبدالله جودت

مصطفی کال، بزم آکلادیغمز مناسیله شاعر و یوکسک بر شاعر در . او Homère کی (فردوسی) کی بر شاعر اولمش اونلرک یازدیقلری داستان دن چوق بیوک، و داها چوق معمر اولاجاق برداستان وجوده کتیرمشدر . مصطفی کال متعرض و مستولی یونانی قوغماقله و مملکتک سیاسیة مستقل وضعیتنی تأمین ایتمکه قالسه‌یدی ینه بیوک اولوردی؛ آنجاق، اوزمان یالکزی بیوک بر قوماندان اولوردی . فقط، یالکزی بو وضعیتله مملکت پایدار اولماز و چوق زمان کچمه‌دن چوکر و آیفالر آلتنه دوشردی . مصطفی کال، ملئارک روحلری تجدد ایتهدیکجه هیچ بر اساسی یکیلکک موجود و معمر اولامایاجانی بیلدی و بو کوروش و بوبیشدر، که اونی اُک بیوک مجددرلر و منجیلر مرتبه‌سنه حیقاردی . داها مشیمه تصورده افنا ایدیله‌سی، ملئک حسن طالعیله تفسیر اولونایلن آلچاق تشبندن ملت ایچون یوکسک بر درس تیقظ آلاق ممکن اولاجاقدرد :

جمهوریت یالکزی سلاح قوتیه دکل بالخاصه فکر قوتیه ذی شوکت در . فکر ایسه بوسبه ایله ، سلاح ایله قابل تهدید و ارجاع دکلدرد . بر ثلث عصردن بری تورک منورلری طرفندن و عظم و مدافعه اولونان پرنسپلر، مصطفی کالک آتشین عزم و شکوهی سایه‌سند تورکک حیاتنده یاشامایه باشلامشدر :

بو حیات دن، احیا کارینی اماته فکرینک چیقایلیمه‌سنی بر مدرکیت معجزه دکل بر جنت عاجزه تلقی ایدره‌ک متسل اولماق یولی بولونمازمی ؟

(کنج) عصیان، جمهوریت پره‌نسیلرینک تحکیمنه بالواسطه مفید اولدی . جامعه‌مز ایچون چوق حجاب انکیز اولان بو حادثه‌نک جمهوریت، فکر و اجتهادنده متین و محبوب انام اولماسنك تأییدیه بالطبع بعضی فوائد عالیه تأمین ایده‌بیله جکدر . ایله‌ری‌یه دوغرو، ملتی ایله‌ری‌یه و یوکسکه دوغرو سسوق ایتک اخلاص و ایمان ایشی در . مصطفی کال تجدد و اصلاح مؤمن ، قانع بر قهرمانی در . ایمان و اخلاص قهرمانی در . او مصطفی کال ، حق‌لرنده بیوک بر شاعرک :

“Ils sont l'élan puissant et profond de la terre”

تن زود به خواری ای صنم دردادی ،
درگفته خویش نیک باز استادی !
گفتی خشم بر آب و نم درندهم ،
بر خاک بجفتی و نم اندر دادی .

حتی مرویدر که بو عشوه باز و اویناق قالدین بر آراق
کوزل بر قصاب چراغک طوزاغنه دوشمش و اونک
نشوه عشقیله شو یولده شعرلر ترنم ایتمش :

هرکارده که از کشته خود برکیرد ،
واندرل و دندان چوشکر کیرد ،
کر باردر کر بر کلوی کشته نهد ،
از ذوق لبش زندگی از سر کیرد .

هله (مهرستی) کچی شن، شاطر، جلوه باز بر شاعره یی
(قره العین) کچی زمانی بزه پک یاقین، اسلوبی نوین و طبعی
آتشین پروپاغاندیت بر شاعره سنه بکزمک هیچ طوغرو
اولماز . (قره العین) ایرانک بابیلک تاریخنده یوکسک
روحلی، کنیش فکرلی و متشبت بر حزوی، بر (héroïne)
در . (مهرستی) ایسه ادا بآیکنجی و بلیکی اوچونجی مرتبلرده
شاقراق ، یالتاق و اویناق بر شاعره در .

کذا ، کتابک (۳۱) نجی صحیفه سنده (عمرم خیام) ک
تعاطی ایتمش اولدینی مکتوبلر و سائر منشور پارچه لر
محتوی اولدینی سویله نیلن و شیمیدی زرده اولد یغنی بیلمه دیکم
رساله ایله شاعر و حکیم عمر خیام آراسنده هیچ بر مناسبت
یوقدر . او رساله یی مرحوم و مغفور خالص افندی
وقتیله بکا کوستردیدی . او مرحومده بوکا خیامکدر ظنیله
بویوک بر قیمت عطف ایدیوردی . لکن ، یالکز اوئی
یازانک علی الاطلاق بر خیام اولد یغنی و شاعر (عمر)
ایله هیچ بر آلیش ویریشی اولمادیغنی کندیسنه آکلاتدیغ
زمان حیرته قالدی . مرحوم خالص افندی کتابلری
عنوانلرینه ، خطلرینه ، جلدلرینه ، طرز تذهیبلرینه باقورق
تجارت و انتفاع قصیدله طوپلار بر (Bibliomane) ایدی .
مرحومک محتویات کتب ایله بر مناسبتی یوق ایدی .

کذا ، کتابک (۶۸) نجی صحیفه سنده ، انکلترده
قرالیه و بقتوریا دورینک (Laureate Poet) ی یعنی
شاعر رسمیمی (Tennyson) ک (F. Gerald) ه خطاباً
یازمش اولدینی و بر صورتی کتبه درج ایدیلن شعرك
ترجیه ترجمه سی طوغری یاپلاماشدر .

یکی مقدمه ده سرد ایدیلن ملاحظات ، شرقک و غربک
بعض شعرا و متفکرینیه عمرم خیام آراسنده ترتیب ایدیلن
مقایسات علی الاطلاق جالب استفاده در . بالخاصه ، فرانسز
و انکلیز و بر ایکی یرده آلمان شاعرلرندن ایراد و ذکر
ایدیلن خیامانه مثاللر و فکرلر پک یرنده و یولنده در .
بو بویله اولق و هرکس بر متفکر یا خود بر شاعر حقنده
ایدینیکی فکری محافظه و سرد ایتک حق و صلاحیتنه
مالک بولونمقله برابر - مادام که رباعیاتک یکی بر طبعی
تدقیق ایدیورز - مقدمه ده تصادف ایتدیکمز و رأی
و نظریزه موافق بولمادیغمز بعض نقاطی - جامع رباعیاتک
مساعده سیله - بوراده تحلیل ایتک ایسته یورز .

از جمله ، مقدمه نک (۲۰) نجی صحیفه سنده عمر خیامک
حیات و آثاری حقنده شرق منابعنده جالب نظر بعض
تدقیقاتنده بولونمش اولان و (احمد خیاط) نام مستعارینی
طاشیدنچی بیان اولونان کیمسه یه عطفاً کویا (مهرستی) نک
عمر خیامه مترس و معشوقه اولمش ایدیکی و شاعر ایله
معشوقه سی اولان شاعره نک (سلطان سنجر) ک سراینده
ندیم و ندیمه اوله رق یاشامش اولدقلری سویله نیلیور .
و (مهرستی) بابیلرک (قره العین) نه بکزه دیلیور . بزه
قالیرایسه ، بو مطالعهلر یا کلشدر و هیچ بر سند تاریخی یه
استناد ایتز . چونکه اسمنک ناصل او قونه جفنده بیله
اختلاف موجود اولان (مهرستی) خفیف المشرب ،
کشاده رو و حسنا بر قالدین ایدیسه ده عمر خیامه مترس دکل
ایدی ؛ سلطان (محمود غزنوی) نک معاصر شاعرلردن
کنجه لی تاج الدین (احمد ابن خطیب) ک معشوقه سی اولمقله
معروف ایدی . حتی (ابن خطیب) بر نجی دفعه کندیسیله
مواصله ده بولونمق ایسته دیکی زمان مومی الیا (ابن خطیب) ک
بو اوستی آحیق تکلیفی شو شعر ایله رد ایتمش ایدی :

تن باتو به خواری ای صنم درندهم
با آنکه ز تو هست هم درندهم
یک تار سر زلف به هم درندهم
بر آب بخشم خوش و نم درندهم

لکن ، (ابن خطیب) بو سوزلرله یاسه دوشمه یه رک
قالدینی تعقیب ایتمش و بالاخره بر دیکری نامنه مقصدینه
نائل اولونجه شاعره یه شوشهری یازوب کوندرمش و اونی
اوتاندرمش :

عقل سليم

— دوام —

مبحث 96 ماتهرياليزم ك نوع بشر ايجونه محل
ميثبات اولاسى درغور دكلر .

بزه مقام اعتراضده ، ماتهرياليزم ك انساندن تام بر
ماكينه ياپدينى درميان اولونور ، بو ايسه بتون نوع بشر

A planet equal to the sun,

Which cast it, that large infidel,

Your Omer: —

بوشعرك ترجمه سنده دينيلور كه : « بويوك كافر (عمر)
كز بر سياره در كه كنديسنى فضايه فيرلاشم اولان كونشه
معادلدر . » - حالو كه انگليزجه شعرك طوغر و ترجمه سى
شودر : « سزك كتاكز اون بر سياره كى فضايه فيرلاشم
اولان كونشه يعنى او بويوك كافر (عمر) يكزك ككنه
عديلد . بونكه ديمك ايسته يور كه ترجمه كز فارسى اولان
اصلى قدر كوزلد . »

كذا ، كتابك (١٠٧) نجى حقيقه سنده (عمر خيام) ك
« مست شراب » مى يوقسه « مست نشئه روحانى » مى يعنى
عبدالله جودت بك كندى تعميرى وجهله « دلست » مى اولدينى
حقنده كى مطالعاتده بنده كز پك او قدر اصابت كورمدم .
چونكه بنده كزجه (عمر خيام) ك شرابى ايجمش ياخود
ايجمه مش اولماستك هيچ بر اهميتى يوقدر . اونك ايجون
لازم و ملتزم اولان شى ذوقدر ، نشئه در ، نسيان غمومدر ،
وقتى خوش كچيرمه نك ، حياتى اغتمام ايمه نك نه قدر
وسائلى وارسه جمله اونلدر . بو وسائط طبيعى هب
ماديدر . تصوفك كشفيله ، مراقبه سيله ، استغراقيله ،
وجديله وساثر حالاتيله بونلر ك هيچ بر مناسبتلى يوقدر .
بونك ايجوندر كه خيامك هر رباعيسنى اوقور كن مطلقا
بر قدحده شراب يوورالامانك لازم اولديغنه حكمايدنلر ك
و خيامى بويله آكلايانلر ك ذهبانى نه قدر كولونج و غريب
ايسه اونك شعرلرنده بر تصوف قوقوسى ياخود بر درويشك
رايحه سى آرايانلر ك عقيده سى ده اوقدر سخيقد .

مسيح دانسه

مابعدى كلاجك نسخه ده

ايجون پك محل شرف تلقى اولونور . فقط انسان بر
روح ك ياخود ناصل اولدينى بيلينمكسزىن اونى حيات دار .
ايمه يه يارايان بيلمم نك اجلاء خفيسيله دوشونديكى حركت
ايتديكى سويلنديكى وقت نوع بشر داها زياده مى تجيل
ايديش اولور ؟

آكلاشيلماسى ، كورولمه سى قوليدر ، كه ماده يه
ياخود جسمه مقابل روحه ياخود جانه عطف اولونان
فائقيت بوروح حقنده كى جهالت اوزرينه مؤسس در .
حالبو كه معلوم بولوندينى تصور ايديلن وزنبركلرينك آيبد
ايديلديكى زعم ايديلن ماده ياخود جسم ايله داها زياده
الفت ايديشدر ؛ فقط جسملر مزك اك ساده حركتلى
دخى بونلرى دوشونن هرانسان ايجون ، تفرس وحل
اولونماسى مشكل معمالدر .

جوهر روحى حقنده بونجه كيمسه نك بسله ديكلى
حرمتك سببى جوهر روحى آكلاشيلر بر طرزده تعريف
ايمك امكانسز لقلى اولسه كركد . مابعدا لطيعيا تحييلر مزك
ماده ايجون كوسترديكلى استحقار آنجاى شوندىلر
كلر كه طابعان ، محرميت Familiarité صرمتسزلىك توليد
ايمر بزه رو ، جسمه داهاشرفى ، داهانجب در ديديكلى
وقت ، حقنده هيچ برفكرلى اولمايل بر شيئك ، حقنده
بعضى ضعيف فكرلى بولونان شى دن داها اينى وداها
كوزل اولماسى لازم كلديكى سويله مكدن باشقا بر شى
ياپمازلر .

مبحث 97 - حيات اخروى عقيده سى ، آنجاى ؛
مهلك صافردنلى واسطه سيد ، بونى استقام ايمندر ايجونه
فائده لى در .

حيات آخرت عقيده سنك ، فائده سى بزه لايقتقطع
مدح اولونور . اصيلسز بر وهم و خيال دن عبارت دخى
حيات اخروى عقيده سنك فائده لى اولدينى چونكه انسانلره
بو اعتقادى قبول ايتدرديكى و كنديلر بى فضيلته سوق
ايتديكى ادعا اولونور ، فقط ، بو اعتقادك انسانلرى داها
كامل ، داها فضيلى قيلدينى دوغروميدر ؛ بو افسانه نك
آره لرنده مؤسس اولدينى ملتار عرف وعادتيله ، سير-
تليله متميزميدرلر ؟ كورون عالم [عالم مشهود] ، كورونمه ين